

Dansk Socialrådgiverforening

Undersøgelse om
økonomi og faglighed i børnesager 2010

Dansk Socialrådgiverforening, april 2010

Forord

"Fokus på økonomi medfører i bedste fald større kreativitet og i værste fald begrænsninger i forhold til det faglige indhold af foranstaltningerne."

Så klart formulerer en af socialrådgiverne i denne undersøgelse dilemmaet mellem økonomi og faglighed i arbejdet med socialt udsatte børn og familier. Når det går godt, skærpes den socialfaglige vurdering med solidt underbyggede begrundelser, og brugbare - alternative - indsatser udtænkes til gavn for både børn, familier og kommunal økonomi. Når det går skidt sker det modsatte.

"Jeg har i november 2009 indstillet et barn til anbringelse på socialpædagogisk opholdssted. Visitationsudvalget underkendte denne anbefaling og valgte at godkende anbringelse på kostskole. Imidlertid er der ikke fundet en kostskole, der ønsker at modtage barnet pga. de udfordringer barnet har. Barnet er endnu ikke anbragt 10. marts."

Sådan lyder et andet eksempel, som viser nogle af de negative konsekvenser. Eksemplet indeholder en række af de gennemgående træk ved svarene i undersøgelsen; at et stadigt skarpere fokus på økonomi betyder, at bevillinger af foranstaltninger foretages i særlige udvalg langt væk fra borgeren, at de socialfaglige indstillinger gradbøjes, så der bevilges noget, der ligner, men som ikke er helt så dyrt, og at der er lange ventetider, før der sker noget. Det sidste typisk, fordi der mange steder kun må indstilles til kommunens egne tilbud, som har fået alenlange ventelister.

At hver anden socialrådgiver oplever, at økonomien forringer muligheden for at varetage barnets tarv er alvorligt og kalder på handling. Serviceloven åbner *intet* sted for, at barnets tarv kan varetages med "det, der er råd til". Tværtimod fremgår det klart, at hjælpen skal tilrettelægges ud fra den enkeltes behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte. Folketinget er netop i disse måneder ved - i samme ånd - at færdigbehandle lovforslaget om "Barnets reform", som understreger, at barnets rettigheder skal tages alvorligt. Det hænger ikke sammen. Det sociale arbejde bliver aldrig bedre end de vilkår, det har at virke under. Det er et politisk ansvar at sikre, at vilkårene for at varetage barnets tarv er til stede.

Nu må politikerne tage det ansvar på sig!

Bettina Post, Formand, Dansk Socialrådgiverforening

Undersøgelsens konklusioner

Dansk Socialrådgiverforening har gennemført undersøgelsen "Økonomi og faglighed i børnesager 2010". 365 kommunalt ansatte socialrådgivere fra 86 forskellige kommuner har deltaget i undersøgelsen.

Konklusionerne i undersøgelsen er:

- Otte ud af 10 socialrådgivere oplever, at der er kommet mere fokus på økonomien i dag end for to år siden.
- Hver anden socialrådgiver har oplevet, at økonomien forringer deres mulighed for at varetage barnets tarv. Kun hver femte socialrådgiver siger klart nej til, at det er tilfældet.
- Godt hver anden socialrådgiver har i anbringelsessager oplevet, at økonomien spiller en større rolle end socialfaglige vurderinger.
- Godt hver fjerde socialrådgiver har oplevet, at der ikke er råd til foranstaltninger - herunder anbringelser. Knap tre fjerdedele har ikke oplevet det.
- Godt hver anden socialrådgiver vurderer, at fokus på økonomien forsinker iværksættelsen af foranstaltninger i børnesager.
- Godt hver tredje socialrådgiver oplever, at fokus på økonomien kan kvalificere den socialfaglige indsats i konkrete børnesager.
- Godt hver tredje socialrådgiver vurderer, at fokus på økonomien medfører en bedre kvalitet i kommunens egne tilbud til udsatte børnefamilier.
- Knap tre ud af fire socialrådgivere svarer, at fokus på økonomien medfører større opmærksomhed på forløbet og opfølgningen i sagerne.

Socialrådgivernes eksempler

I undersøgelsen kommer socialrådgiverne med eksempler på, hvordan deres faglighed og børn og unges tarv kommer under pres af hensyn til økonomien. Det drejer sig bl.a. om:

- Kommunens egne tilbud skal benyttes - ofte fordi de er billigere - selv om de ud fra en socialfaglig vinkel ikke er optimale.
- Kommuner hjemtager børn til egne foranstaltninger på trods af, at barnets netværk og tilknytning til skole, fritidsliv og kammerater er udenfor kommunen.
- Det er blevet sværere - og nogle steder umuligt - at bevilge kontaktperson til unge og iværksætte efterværn. Nogle steder venter unge i mere end et år for at få en kontaktperson.
- I nogle kommuner må 15-17-årige ikke anbringes, og de hjemtages fra socialpædagogiske opholdssteder for at blive genanbragt på eget værelse med en kontaktperson tilknyttet
- I nogle kommuner er bevilling til aflastningsfamilier er stærkt nedprioriteret
- Der bevilges i nogle tilfælde dagbehandling, selv om det er døgnbehandling, der ud fra en socialfaglig vurdering er behov for.
- Unge venter i mere end et år for at få en kontaktperson

I undersøgelsen kommer socialrådgiverne også med eksempler på, at det økonomiske fokus har kvalificeret den socialfaglige indsats:

- Mange steder er der et stærkere fokus på opfølgning i sagerne
- Det økonomiske fokus skaber både større pris- og kvalitetsbevidsthed samtidig med, at der stilles mere skarpt på det enkelte barns behov - og dermed også på forventningerne til opholdssted eller plejefamilie.
- Der er større opmærksomhed på, om barnet profiterer af indsatsen set i forhold til de mål, der er opstillet i handleplanen.
- Der søges mere efter ressourcer i børnenes netværk, og der er større fokus på netværksanbringelse.
- Opbygningen af kommunens egne, lokale tilbud opleves nogle steder som en gevinst.

Fakta om undersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen er blevet gennemført anonymt i perioden fra 4. marts til 23. marts 2010. Dansk Socialrådgiverforening har sendt et elektronisk spørgeskema ud til socialrådgivere og ledere på både børneområdet og børnehandicapområdet. 365 respondenter har fuldført besvarelsen af spørgeskemaet. Heraf er 12 procent ledere. Respondenter fra 86 forskellige kommuner har deltaget.

Ud over svarene på spørgsmålene har det været muligt at give eksempler på tilfælde, hvor fokus på økonomien forringer muligheden for at varetage barnets tarv. Lige som det har været muligt at give eksempler på tilfælde, hvor fokus på økonomien kvalificerer den socialfaglige indsats i udsatte børnefamilier. Endelig har det været muligt at skrive kommentarer generelt til undersøgelsen.

Undersøgelsens resultater i tal

Herunder er besvarelserne i undersøgelsen gengivet i tal:

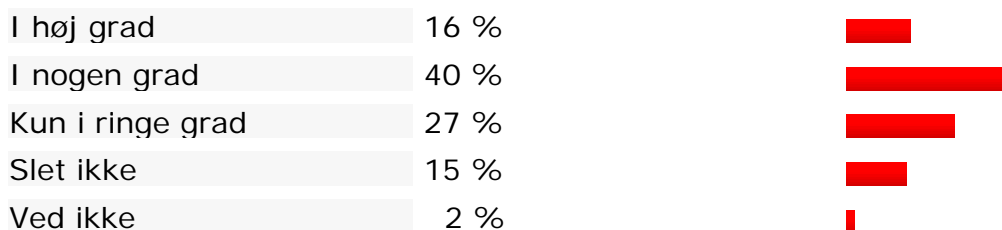
1. Er der kommet mere fokus på økonomien i dag end for to år siden?

Ja	81 %	
Nej	5 %	
Ved ikke	14 %	

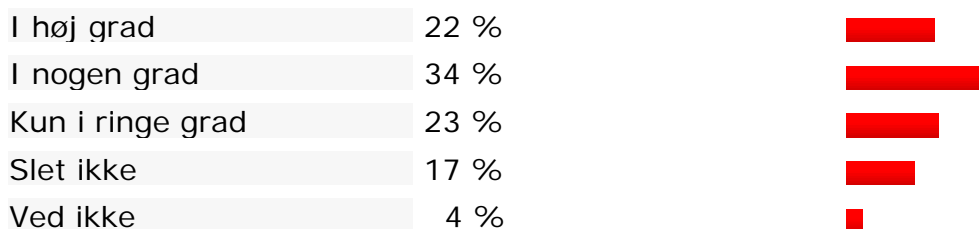
2. Spiller økonomien en fremtrædende rolle på gruppemøder/teammøder, når man diskuterer løsninger af sociale problemer i udsatte børnefamilier?

I høj grad	32 %	
I nogen grad	44 %	
Kun i ringe grad	18 %	
Slet ikke	3 %	
Ved ikke	2 %	

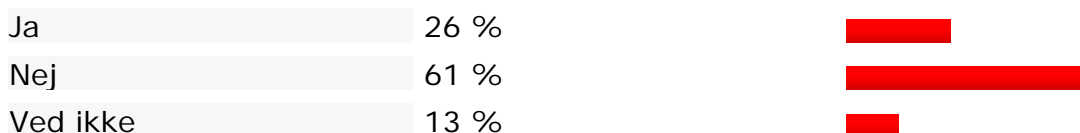
3. Oplever du, at økonomiske hensyn spiller en større rolle end socialfaglige vurderinger, når der skal træffes beslutninger om anbringelser?

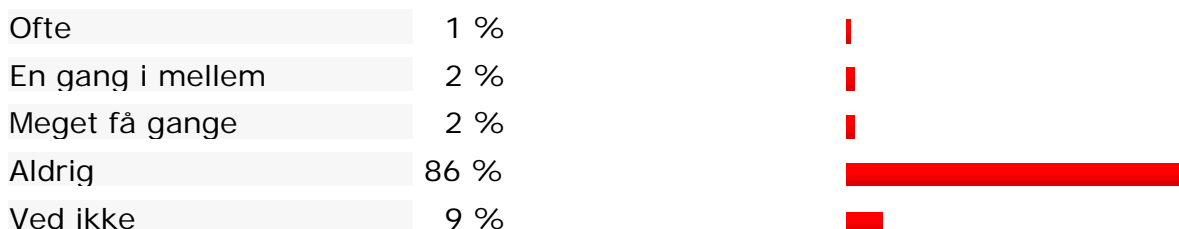
4. Oplever du, at fokus på økonomien forsinker iværksættelsen af foranstaltninger?

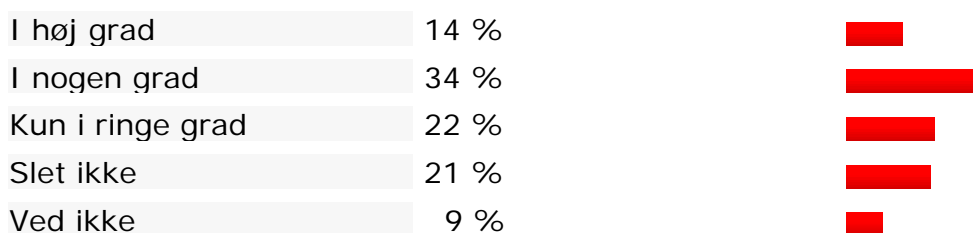
5. Har du oplevet, at der ikke er råd til foranstaltninger, herunder anbringelser?

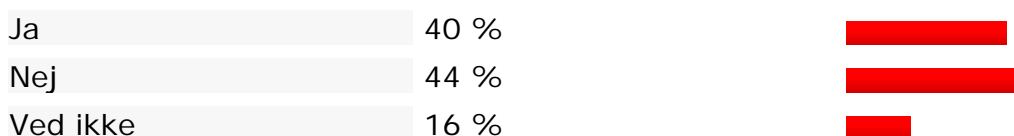
6. Har du oplevet, at du må hjemtage et barn, før du må anbringe et nyt barn?

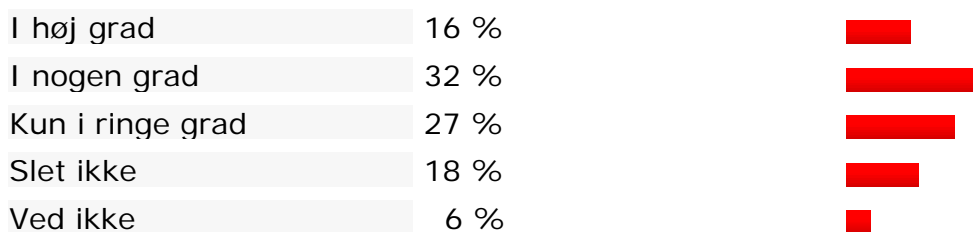
7. Sætter økonomiske hensyn loft over, hvor meget støtte hvert enkelt barn eller unge kan få?

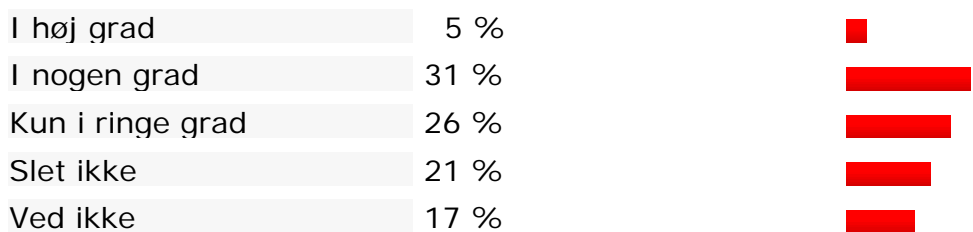
8. Er det praksis på din arbejdsplads, at man skal fremlægge et billigere og alternativt forslag til anbringelse?

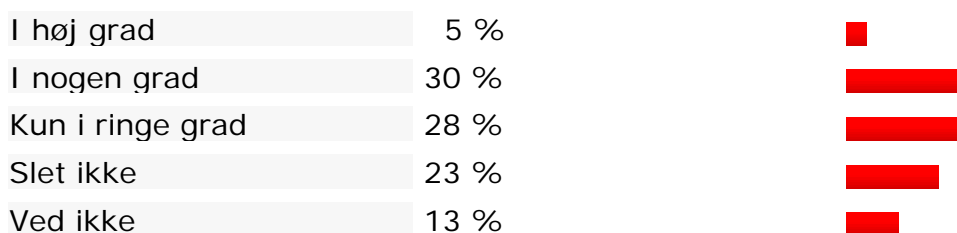
9. Har fokus på økonomien forringet din mulighed for at varetage barnets tarv?

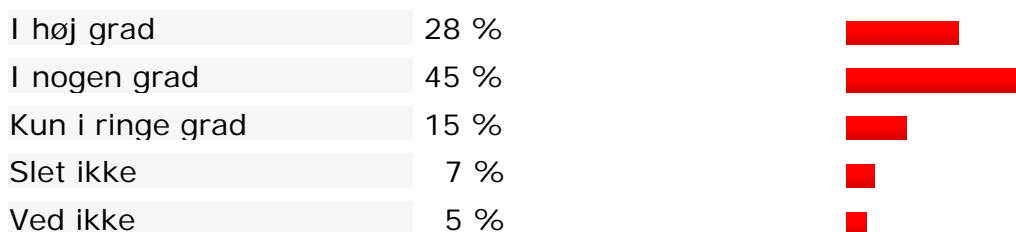
10. Oplever du, at fokus på økonomien har kvalificeret den socialfaglige indsats i konkrete børnesager?

11. Vurderer du, at fokus på økonomien medfører en bedre kvalitet i kommunens egne tilbud til udsatte børnefamilier?

12. Medfører fokus på økonomien større opmærksomhed på forløbet og opfølgningen i sagerne?

Konkrete eksempler fra praksis

To steder i spørgeskemaet har det som nævnt været muligt at angive eksempler fra praksis. Dels eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har forringet socialrådgivernes mulighed for at varetage barnets tarv. Og dels eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har kvalificeret den socialfaglige indsats.

Der er mange eksempler. I alt 108 eksempler på negative effekter og 71 eksempler på positive effekter af et større fokus på økonomien. Derudover er der modtaget 83 generelle kommentarer til undersøgelsen. I det følgende er der valgt nogle eksempler ud.

Socialrådgivernes eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har forringet muligheden for at varetage barnets tarv

"Der skal iværksættes foranstaltninger i hjemmet i stedet for anbringelse på grund af, at barnet er 15 år. Anbringelse af unge over 15 år er ikke velanset i kommunen, trods det faktum, at de hjemlige forhold skaber store problemer for drengen."

"Anbringelse i ungdomshybel frem for institution, hvor den unge ville få meget mere støtte fra voksne. Ændring af opholdssted, hvor der flyttes fra institution til plejefamilie, fordi det er billigere, og ikke fordi nogen har vurderet, at det er bedre for barnet. Og støtte i hjemmet i stedet for mor-barnophold (parallelanbringelse, red.)."

"Mange unge er blevet taget hjem fra socialpædagogiske opholdssteder for at blive genanbragt på eget værelse med tilknytning af en støtteperson."

"Børn og unge er ikke blevet anbragt uden for hjemmet, hvor det var absolut påkrævet, men er støttet med en familiekonsulent og terapi."

"En familie fik tilbudt dagforanstaltning i forbindelse med fødsel på trods af mine indstillinger til en mere indgribende foranstaltning så som mor-barn-ophold. Det endte med, at familien kom akut af sted til mor-barn-institution, fordi dagforanstaltningen ikke var nok støtte. Det akutte præg var ikke barnets tarv."

"Et barn på seks måneder skulle anbringes. Jeg anbefalede plejefamilie, men af hensyn til økonomien lavede man en midlertidig plejegendkendelse af barnets mormor på trods af mange spekulationer og bekymringer for det."

"Jeg oplever, at anbringelser bliver foretaget, når det er nødvendigt, men sidste år har vi fået besked om, at der ikke skal være anbringelser af de 16-17-årige, og det er en forringelse her i kommunen. Vi har rigtig mange unge, som får det svært, eller hvor det først bliver tydeligt i en alder af 15-17 år."

"Jeg har flere eksempler, hvor vurderingen i den socialfaglige undersøgelse har peget på en anbringelse for at kunne varetage barnets tarv, men hvor der fra teamleders side ikke har været enighed - uden dette er blevet fagligt begrundet. Jeg har også eksempler på, at vurderinger om anbragte børn, har fået et ringere tilbud og evt. udskrives til eget værelse med minimal støtte på trods af, at der er tale om svært behandlingskrævende unge. Lige som kommunen ved enhver mulighed hjemtager børn til foranstaltninger i egen kommune på trods af, at barnets netværk og tilknytning til skole, fritidsliv og kammerater er uden for kommunen.."

"Professionel støtte/kontaktperson skal udskiftes med en voksen, som koster 120 kr. pr. time inkl. feriepenge."

"Det er stort set ikke muligt at iværksætte efterværn. Der er meget stort fokus på ophør af foranstaltninger, når barnet fylder 18 år - udslusning skal planlægges allerede fra det 16. år."

"Fokus på ændring af aflastning fra to gange pr. måned til en gang pr. måned på grund af besparelser."

"Max. tre timers kontaktpersonstøtte ugentlig pr. barn."

"Fokus på at der kun kan etableres efterskolestøtte jf. § 52.4, hvis der foreligger anbringelsesgrundlag, og efterskolestøtte kan forhindre anden anbringelse."

"Alle anbringelser og kontaktpersoner skal gennemgås, når der er underskud. Det er tidskrævende. Kriterierne for anbringelser og kontaktpersoner forhøjes, når der er underskud, og kan de udskydes til nyt budgetår, så sker det".

"Et nyt skuffecirkulære, hvor det næsten ikke længere er muligt at få en aflastningsforanstaltning igennem. Regler om, at aflastning kun må finde sted én gang om måneden. Er barnet f.eks. 2-3 år, mener jeg ikke, at man kan forsvare dette. Barnet møder jo "fremmede mennesker", når der går så lang tid imellem."

"Jeg har oplevet flere sager, hvor det økonomiske hensyn blev skjult ind i fagligheden. Således især i forhold til unge og efterværn, hvor tendensen er, at unge, der allerede er i døgnforanstaltning, og skal til at flytte i egen bolig, ikke får bevilliget efterværn fra det eksisterende døgntilbud i en sammenhængende og kontinuerlig kontekst, men i stedet for får tilbudt en kontaktperson, som den unge overhovedet ikke kender. Det er efter min vurdering i strid med gældende lov og i strid med den tænkning, der ligger i Barnets Reform om efterværn."

"Økonomien spiller stadig en større og større rolle. Vi har endnu ikke set begrænsninger, men kun at forelægning af sager skal igennem flere led, hvilket giver forsinkelse for iværksættelsen af foranstaltninger."

"Der har været - og er formentlig stadig - urimelig lang ventetid på at få tilknyttet støtte-kontaktperson, når det er nødvendigt. Ventetiden kan være mere end et år. Nogle gange er det endda ikke sket, fordi man i kommunen ikke har haft ekspertisen ansat, og fordi ydelsen ikke må købes uden for kommunen."

"Fokus på økonomien har forringet muligheden for at varetage barnets tarv i alle børnesager, da de mange "øjne", der skal på sagen, skaber lange arbejdsgange, hvor der skal argumenteres ud over det nødvendige for at sikre, at indstillingen tiltrædes. Det medfører mindre tid til andre sager - sager, som allerede har ventet for længe."

"Budgettet var opbrugt i slutningen af oktober, så der truffet afgørelse om foranstaltninger, men de måtte først iværksættes fra januar på det nye budget. Så familierne måtte vente to måneder, og ventetiden gavner bestemt ikke udsatte børn og deres familier."

"Jeg har november 2009 indstillet et barn til anbringelse på socialpædagogisk opholdssted. Visitationsudvalget underkendte denne anbefaling og valgte at godkende anbringelse på kostskole. Imidlertid er der ikke fundet en kostskole, der ønsker at modtage barnet pga. de udfordringer barnet har. Barnet er endnu ikke anbragt 10. marts."

"Kun i den forstand, at såfremt der var færre sager pr. socialrådgiver, kunne man i langt højere grad afhjælpe problemerne med forebyggende/mindre indgribende indsats og dermed iværksætte mindre omkostningsfulde foranstaltninger. Mere fokus - evt. lovgivning - om sagsantal på børneområdet ville betyde langt højere kvalitet."

"Der er sagsbehandlings-pukler på grund af for få sagsbehandlere, som betyder, at indstilling til foranstaltning venter urimeligt lang tid på at blive behandlet. Det vil sige, at børnene og forældrene venter og venter uden at kunne få den nødvendige støtte, hvilket medfører, at forebyggelse bliver et ikke-eksisterende begreb. Derimod bliver det et spørgsmål om konstant "brandslukning."

Socialrådgivernes eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har kvalificeret den socialfaglige indsats

"Handleplanerne er langt mere præcise end tidligere, hvilket dermed øger bevågenheden, og er med til at sikre, at barnet og kommunen får noget for pengene. Alle anbringelsessager bliver fulgt op til tiden - mest af hensyn til økonomien, men også til gavn for barnet eller den unge."

"Med fokus på økonomien stiller vi også højere krav til anbringelsessted i forhold til de opgaver, som de skal udføre."

"Det giver en tættere opfølgning, men det er ikke nødvendigvis en kvalificering af den socialfaglige indsats."

"Jeg oplever, at kommunens egne tilbud bliver tilrettelagt mere og mere efter det, som vi efterspørger som myndighed i kommunen. Ligeledes sker der mere kvalitative og grundigere drøftelser på teammøder eller ledelse, når der muligvis skal anbringes, så det skærper den faglige argumentation."

"Der er ansat en kvalitetssikringsgruppe, som skal gennemgå vores sager i forhold til anbringelserne og opfølgningen af handleplanerne. Kvaliteten af anbringelsesstederne bliver også gennemgået."

"Vi er mere obs på at følge op på handleplaner og går (måske) mere aktivt ind i processerne med familierne, hvis en foranstaltning ikke giver den tilsigtede virkning, således at vi ikke over længere tid spilder pengene, hvis noget viser sig ikke at fungere."

"Der er kommet mere fokus på lokalforankrede tilbud til børn og unge, hvilket har udvidet mulighederne for støtte til børn og unge. Og fokus på økonomien har i enkelte sager gjort, at der er lavet særlige tiltag i "normalområdet", og det derfor er lykkedes at inkludere børn og unge - og ikke ekskludere dem til særlige tiltag. Dog er det også mislykket i sager, hvor der ikke har været afsat ressourcer til skolen i forhold til særlig indsats."

"Der søges mere efter ressourcer i børnenes netværk, eksempelvis netværksanbringelse."

"Den enkelte sag er oftere "oppe af skuffen" for at se, om det er muligt at ændre foranstaltninger og spare penge."

"At man som socialrådgiver har mere fokus på, hvad vi får for pengene i stedet for "hovedløst" at sætte alle pengene på én hest."

"Økonomisk fokus udmønter sig i skærpet opmærksomhed på, om målene i handleplanen nås. Det har ført til, at vi på et bestemt døgntilbud har fået øje på, at nogle børn ikke udvikler sig og i visse tilfælde får det dårligere."

"Jeg oplever, at man i den socialfaglige undersøgelse skal være meget skarp og argumenterende, hvilket jeg vurderer skærper undersøgelsen i positiv retning. Problemet er bare, at vi har så mange sager, at vi ofte ikke kan nå at være så dybdegående og analyserende, som vi gerne vil."

"Vi arbejder meget med tanker omkring forebyggelse frem for anbringelse. Og især hvorledes vi kan hjælpe i normalsystemet - inden en sag kommer ind hos os."

"I kommunen har vi startet vores eget opholdssted. Det er faktisk dyrere end de fleste andre steder, men så sparer vi på taxa samt på skoleudgifter i andre kommuner."

"Der benyttes i høj grad indsats fra kommunens egne projekter, så som familiebehandling og støtte i hjemmet fra meget kvalificerede medarbejdere. Det er mit indtryk, at man reelt undgår anbringelser ved disse indsatser."

Generelle kommentarer til undersøgelsen

"Min oplevelse er, at de kroner, man nu sparer, er så få, at det ikke rykker i budgettet. Men det betyder rigtig meget for den unge, der får den næst-bedste kontaktperson, fordi der er sat loft over timelønnen."

"Jeg synes, at det er på høje tid, at der fra politisk side bliver tænkt mere kreativt. Jeg kunne godt tænke mig, at der på statsligt niveau bliver oprettet en pulje, hvor den enkelte kommune kan søge om hjælp til f.eks. tvangsanbringelser, da sådanne anbringelser kan ødelægge et års budget, hvis man som i Brønderslev og Sønderborg har udgifter til så mange børn."

"Der bliver flere og flere børn, der ikke får den nødvendige støtte. Det påvirker også arbejdsmiljøet."

"Alt skal godkendes af ledere i flere led, hvilket giver flaskehalse i hverdagen og meget lang ventetid for borgeren. Det gør rådgiveren utroværdig over for familien, der venter og venter. Ofte er det familier, hvor der er brugt mange ressourcer på at motivere dem i forhold til en bestemt foranstaltning. Lang ventetid gør ofte, at de enten mister motivationen eller/og, at typen af foranstaltning er en anden, så handleplanen må laves om."

"Vi mangler penge og medarbejdere på området. Hvis vi fik muligheden for at ansætte flere medarbejdere kunne vi lave opfølgninger i sager, som nu bare får lov at køre, fordi vi ikke har tiden. De penge, vi kunne spare ved opfølgninger, kunne bruges til børn og unge, som virkelig har brug for en omfattende indsats."

"Øget økonomisk bevidsthed opleves af både ledere og medarbejdere som en kvalitet, og heldigvis oplever vi høj grad af konsensus om hvilke børn, vi ikke kan undlade at anbringe. Uden det, ville det blive meget svært at være i."

"Jeg synes generelt, at det er meget svært at arbejde under disse vilkår. Økonomien er i højsædet, og børns tarv bliver nedprioriteret. Det er svært at se familierne i øjnene."

"Fokus på økonomi medfører i bedste fald større kreativitet og i værste fald begrænsninger i forhold til det faglige indhold af foranstaltningerne."

"Os " indianere", der har den direkte kontakt med borgerne, og derfor prøver at fortælle vores ledelse og politikerne, at det ikke alene er en kortsigtet løsning at se bort fra vores socialfaglige arbejde. Familierne bliver dårligere, fordi vi ikke griber ind. Vi, der har arbejdet i dette fag i 25-30 år, har prøvet at forklare økonomichefen, at det ikke alene er en dårlig idé med disse skuffecirkulærer, fordi loven lægger op til pligtmæssige skøn. Vi har også fortalt, at det er direkte ulovligt at se bort fra familiernes individuelle behov."

"Vi skal spare så meget, at vi på sidste personalemøde af afdelingslederne fik at vide, at for hver gang vi anbringer ét barn, skal to hjem. Der blev dog også sagt, at der også fremover ville blive anbragt børn, så det skulle ikke forstås sådan, at der ikke måtte anbringes børn."